

таких чинників, як соціальне значення порушеного особистого немайнового блага, істотність його порушення, ступінь виявленої ним вини.

Список використаних джерел:

1. Беляцкин С. А. Возмещение морального (неимущественного) вреда/ С. А. Беляцкин. – М.: ОАО «Издательский Дом «Городец, » 2005. – 64 с.
2. Малеин Н. С. О моральном вреде/ Н. С. Малеин// Советское государство и право. – 1993. – № 3. – С. 32–39.
3. Примак В. Д. Відшкодування моральної шкоди на засадах справедливості, розумності й добросовісності : монографія / В. Д. Примак. – К.: Юрінком Інтер, 2014 – 432 с.
4. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 року [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
5. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 року № 4 "Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди" [Електронний ресурс]/Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>

Тихомиров Денис Олександрович,
доцент кафедри теорії держави та
права НАВС

ЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ СУСПІЛЬСТВА

В умовах реформування та вдосконалення правової системи суспільства України, особливо в контексті процесів інтеграції правової системи в Європейський союз, сприйняття принципів та правових цінностей даного об'єднання, та в умовах процесів глобалізації в світі, зростає значення структурного елементу правової системи – правова ідеологія.

Одним з варіантів поділу правової системи суспільства на складові являється розмежуванням на статичні та динамічні елементи.

Так до статичних відносять:

- систему права;
- систему законодавства;
- правові принципи;
- правову культуру;
- юридичні установи;
- юридичну техніку;
- юридичні терміни;
- правову політику.

Відповідно до динамічних:

- правоутворення;
- правові відносини;
- правореалізація;
- юридична практика.

Правова ж ідеологія, як надзвичайно складне та системне явище, зазвичай, не відображається окремим елементом, проте це не означає, що дане явище не входить та не має впливу в рамках правових систем суспільства. Так в юридичній науці правову ідеологію розглядають як:

- вищий рівень правосвідомості, що становить собою систематизовану, виражену у правових категоріях (законності, справедливості, рівності, єдності прав та обов'язків і т. Ін.), правових і наукових документах та втілену у об'єктивному праві науково обґрунтовану та схвалювану державою концепцію про роль права й способи використання його можливостей в інтересах розбудови правової держави, гарантованого забезпечення прав громадян і розвитку суспільства як гуманного і правового;
- ідеї, теорії, погляди, які відображають та оцінюють правову реальність;

- це сукупність правових поглядів, заснованих на певному соціальному досвіді і наукових знаннях, тощо

При цьому велика кількість визначень розуміння явища правова ідеологія не заперечує, а здебільшого і напряду відносить його до структурного елемента правової системи суспільства – правової свідомості, як, відповідно, його складову.

Такий підхід до розуміння правової ідеології дещо звужує значення даного явища в умовах функціонування та існування правової системи суспільства, для обґрунтування даної тези доцільно звернутись аспектів існування та функціонування правової ідеології.

Так, у науковій літературі виділяють наступні аспекти правової ідеології:

- системність;
- духовно-практична освіта;
- змістовний аспект;
- функціональний аспект;
- цільовий аспект.

Особливого значення, в контексті розглядаємого питання, представляє собою змістовний та цільові аспекти правової ідеології, оскільки саме вони розкривають її значення у правових системах суспільства.

Так, змістовний аспект правової ідеології полягає в тому, що вона відображає систематизовану сукупність знань, поглядів теорій, концепції, уявлень, принципів, юридичних понять, суджень про правову дійсність, стосується всіх сторін життєдіяльності як суспільства так і держави, що знаходяться в межах правового регулювання, а також і межах впливу права на суспільні відносини, оскільки існування типів правового регулювання «загальний дозвіл» і «загальна заборона» (або «спеціальний дозвіл») дає можливість вважати, що правова ідеологія та її вплив на суспільні відносини, може виходити за рамки прямого правового регулювання суспільних відносин з боку держави.

Цільовий же аспект правової ідеології відображає певні направлення правових та суспільних перетворень в державі, створює передумови панування тієї або іншої форми влади, дає можливості сформулювати та здійснити напрями їх перетворення, або навпаки закріплення їх існування у існуючих формах та ще більше їх закріплення.

Що ж до функціонування правової ідеології, то в науковій літературі вирізняють наступні напрями:

а) формування бажаного образу країни, держави і суспільства, що склався в колективній пам'яті народу, його менталітеті, прагненнях і сподіваннях, досягненнях та очікуваннях тощо;

б) утвердження соціально необхідних правових норм, законів, що “працюють” на інтеграцію суспільства, його перспективу, “поріднення” з довкіллям, сприяють реалізації функцій ціледосягання, відтворення структури та зняття напруги;

в) формування відношення до чинних законів, їх схваленням чи, скажімо, неприйняттям, їх оцінкою як соціально ефективних, доречних чи соціально “мертвих”, декларативних, а також сприяючи удосконаленню законопроектної діяльності

Процес формування та функціонування правової ідеології в Україні має бути підпорядкований завданням утвердження України як правової, соціальної, суверенної, демократичної країни, що можливо на засадах поєднання зусиль суспільства, держави та її громадян, відродження традиційних засад української державності та правопорядку, формування правосвідомості в її єдності з морально-етичними засадами функціонування суспільства. Саме тому правову ідеологію цілком слушно розглядають, з одного боку, як ідейну противагу, обмеження й заборону щодо неправомірних явищ і дій, а з іншого, – як сукупність концептуально обґрунтованих ідей, принципів і положень, стимулів і мотивів, що сприяють зміцненню й утвердженню правомірних засад функціонування суспільства.

Отже, правова ідеологія як системне багатоаспектне явище є, одночасно як елементом правової свідомості так і включає в себе і впливає на інші елементи правової системи : правову поведінку, принципи права, юридичні терміни правову культуру тощо. Так, розвиток відповідного

напряму правової ідеології, може викликати і докорінні зміни як в суспільстві в цілому, так і в правових та державних процесах.